

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

20 de Monarchiæ imperio, & potestate eius inter Romanos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

scribit, & totidem annis Triumviratum durasse, *Suet. in August. c. 27.* Alius tamen hic Triumviratus, qui summi imperii, a Triumviratu ab ipso eodem Augusto tribus viris dato, Reipublicæ constituendæ etiam causâ, videlicet, vt Senatores legerent ex animi sententia, quos idoneos arbitrentur: cui & aliam Triumviratum adiecit eorum, qui turmas equestres recognoscere & recenserent, quale erat olim officium Censuræ Meminit & Gellius de Tribunis & aliis Reipublicæ custodiendæ, quos dixit habuisse ius cõsulendi Senatam: verum, quod habuerint summum imperiũ non meminit. Et in summa monendi sumus, non omnes Triumuiros esse summi imperii, sed habere iurisdictionem pro modo negotii illis commissi. Triumuiro quippe dicebatur & dici possunt, tres vici vni negotio præpositi simul, vt Triumuiro coloniarum inspiciendarum & deducendarum, de quibus & alii *Wolphgan. Læsius lib. 3. comment. de repub. Roman. c. 3.* nocturni ob incendia, *l. 1. de offic. pref. vigil.* capitales cõquirendæ pecuniæ causa, monetales, qui & Treuiri dicti, quorum munus erat numisma- ta probi auri, æris, & argenti, & iusti ponderis examinare, vt iuste militibus distribuereotur. Item Triumuiro pecuniæ cudendæ *A. A. F. F. id est, auro, argento, ære flando, feruendo.*

De Monarchiæ imperio, & potestate eius inter Romanos. Cap. 20.

- 1 Dictatura usurpata, initium imperii fuit.
- 2 Imperatorum nomen in castris, ducum erat cum necis potestate.
- 3 Imperatoris nomen in regia dignitate prius usurpauit Iulius Cæsar.
- 4 Imperium in decennium collatum Octauio, & successorum ea de re mos.
- 5 Imperatori ampla data omnium Magistratuum Romanorum potestas.
- 6 Magistratum potestas a solo principe pendet.
- 7 Officiariis Magistratus Gallia, mortuo rege firmari a successore debent.
- 8 Legum potestas penes principem.
- 9 Regia lex de imperio Hetruscæ regni, Medoræ regis, Iudaorum, *nu. 10. 11. 12.*
- 13 Artes Imperatoria & regie due, militaris, & legalis.
- 14 Indicia bona, firmamenti regnorum, & 15.
- 16 Regia dignitatis finis, & rationes, & 17.
- 18 Regis seu principis propria & soli competentia.

Potestatem imperium Reipubl. Romanæ per plura Magistratum discrimina, nunc apud duos, nunc apud vnum, potestatem apud plures in actum fuit, tandem aliquando ad vnitatem regiam recidit, mutato nomine regni tantum in imperium. Quod initium est per vim perpetua Dictatura, primũ usurpata a Iulio Cæsare, & conuersa in imperium summum, merumque & liberum.

Imperatores, ¶ cum Romana Reipubl. partim Democratiæ, partim Aristocratiæ gubernaretur, Senatus, Consul, & Tribunalium iussu, dicebantur ratione fortitudinis & nauæ strenue contra hostes opera, vt docuimus lib. 16. Syntagmatis. cap. 2. nu. 7. & seq. ideo non repeto. Duces tunc & Imperatores dicti, qui & haberent in exercitum sibi commissam vitæ necisque potestatem, & in hostes. Qualem & fuisse Germanorum Ducibus sic scribit Iul. Cæsar lib. 6. belli Galli. *Cum bellum ciuitas aut illatum defendit, aut infert, Magistratus qui ei bello præsiunt, vt vite necisq. habeant potestatem deliguntur.* Quare ¶ Iulius Cæsar, cum Dictaturam obtinisset perpetuam, nihilominus nomen Imperatoris retinuit, quo fuerat antea & donatus & salatus a militibus, *Plut. in eius vita.* Quamuis antea hoc nomen esset inferius dignitati regie. Quam obrem eius summæ potestatis successores, imitati Iulium Cæsarem, Imperatoris nomen pro titulo retinuerunt. Quod etiam ille titulus antea, noanisi insigniter strenuis, decerneretur a Senatu, *Cic. Phil. 1. 4.* Et ita Dio Cassius obseruat, populũ Iulium Cæsarem Imperatorem appellasse, tanquam illi summũ ius concessum esset, *Dio Cass. lib. 33. hist.* ¶ Mortuo ¶ porro Iulio Cæsare, abolita fuit perpetua Dictatura, etiamq. principatus, vt docuimus in Dictatoris exageli. Quare populus Octauio Cæsari Augusto in tempus decennii contulit imperium, eoq. exacto per continuatam decennalem renouationem, id ipsum permisit quandiu vixit: eoque mortuo eius successores illud consecuti sunt, vt quamuis perpetui essent, tamen singulis annis festum, veluti renouati imperii agerent, *Zon. tomo 2. in Octauii vita. Dio Cass. lib. 52.* Refert & Suetonius in Augusto, c. 27. Augusto tribuniciam quoque po-

testatem perpetuam datam fuisse, in qua semel atque iterum sibi collegam cooptauit: item recepisse mortum ac legum regimen æque perpetuum.

¶ Zonas ¶ etiam omnem potestatem, quæ Consul, Tribunorum plebis, Censuram, ceterorumque Magistratum denique qui olim fuerant, in Imperatore translata, *vide qua diximus de his lib. de arte iuris, c. 9. nu. 17.* datumque insuper, vt legibus & a legum nexu solutus esset. Tribunitia potestas maxima pars imperii putabatur, vt ait Flauius Vopiscus in Tacito. Quapropter obseruatum fuit, Imperatorum salutaciones & inaugurationes his titulis ornari. Sic legitur apud Iulium Capitolinum in Macrino, quod Macrino & Proconsulare Imperium, & Tribunitiam potestatem detulerant. Et rursus in Balbini & Maximi vita, *Decretis, inquit, omnibus Imperatoris honoribus, & insignibus omnibus, percepta Tribunitia potestate, iure Proconsulari, Pontificatu maximo, patri etiam patri nomine, meruerunt imperium.* Idem etiam auctor, eadem fuisse delata Antonino Pio, scribit in eius vita. Vnus ergo Princeps, omnium Magistratum potestate donatus, cepit esse, cuius potestas libera est: & ita de omnibus, quibus omnes Magistratus & Reges olim, & populus stauerebant, ipse statuere & cognoscere potest. Et proinde Magistratus creatio in manu est Principis, *l. 1. ad leg. Jul. de ambi. P. §. 1. que sunt rega. in vlt. feud. vt erat in manu populũ ante, Dion. Halic. in 2. Gell. li. 14. c. 14. & lib. 15. c. 27. & passim apud Liu. & Cic. pro Plancio. ¶ Sic candidati, qui circuibant populũ suffragiorum causa, vide Liu. in 4. Fla. Blond. lib. 3. Triumphant. Roma, Plut. in vita Coriol. & Problem. 48. deserunt esse. Omnium Iudicium & officiorum iurisdictione, omne imperium ex voluntate & fonte principis procedit, vt num. 11. Exod. 18. & mortuo officario ad principem reuertitur. Et successor in regno perinde liber ac qui præcessit, nec si noluit tenetur leges prædecessoris sequi, & quibus vult officia & Magistratus adimit, & confert, *Bald. cons. 1. 61. incip. proponitur quod per commune. 3. vol. ¶ Quod ¶ in Monarchia Gallicana recte tenetur, vt necessarium sit mortuo Rege, omnes Magistratus a successore Rege confirmari & auctorari propriis codicillis, quamuis interim quod & Republica & populo est, iustitiam non faciant, ita placuit Senatus, vide Ioan. Lucium, lib. 4. Placito. in 1. plac. 15. ¶ Solutus ¶ est legibus, supra, contra, & præter leges statuit princeps, *l. 3. de test. l. princeps, de legib. solus legem abrogat & condit, l. fin. C. de legib. solus interpretatur, l. 1. C. eod. solus ab aliis latus confirmat, aut auctoritate de nat. l. 2. de offic. pref. Orient. & Illyr. C. quia olim & hoc ipsum populus poterat, Dion. Halic. lib. 1. Cic. 3. de legib. & Philip. 5. §. lex est, de iure natur. apud Iustin. l. de quibus, de legib. Vnde dicebat Phalaris, epistol. 62. *ὅπου ἄν δ' ἄλλ' ἔρεται εἰ ἐπιβῆς ἢ ὄν ἡγοῦς ἢ πείθῃαι, ἢ ἴδῃς ἢ εἰπὶ τοῖς ἰσχυροῖς, id est, Nec alia de causâ est nomen meum graue, quam quod non obtempero legibus: Lex enim ego sum subditis.* Sicque, vt dixit Demosthenes, 2. orat. con. Philippum, Rex & tyrannus omnis est libertatis inimicus, & legibus princeps lex animata in terris, *§. 1. de consul. in Authent. supplet sua præsentia omnia solemnia iuris, l. omnium, C. de testa. l. pen. de donat. in v. vir. & vxor. C. l. sancimus, iuncta Auth. seq. C. de donat. Salutem Reipubl. tueri, huic magis quam alii conuenit, l. 3. de offic. pref. vigil. P. & pro ea vigilare, §. 1. vt diuisi iussu, subscript. habe. glorios. quæst. in Auth. ordinatione diuina dicitur, electusque ad regendum populũ, e sergio, S. dist. & omnes iure ados, c. Clement. 8. q. 1. præter leges reliqua multo magis facere potens, quæ faciebat populũ, l. Barbarius Philippus, de offic. pref. prat. P. ¶ Regia lex de imperio lata est, per quam potestas a populo in principem translata est, l. 1. de offic. pref. prat. l. 1. de cons. princ. P. l. 2. §. nouissime, de orig. iur. P. §. sed & quod principi placuit, de iure nat. apud Iustin. late Theoph. in §. tres diximus, eo in Institut. iur. ciuil. cuius rogationem quidam tribuant Horrentio, alii Horatio. Quamuis & Horrentio Dictatori quidam tribuât legem illam solua, qua cantum, vt plebscita pari modo patricis, quo plebem & omnes Quirites tenerent. *Gall. lib. 15. c. 27. Liu. lib. 3. l. 2. deinde cum esset, de ori. iur. P.* Puto ego tamen tum latam hæc regiam esse, cum Augusto populus potestatem omnem concessit, vt scribit Zonas.****

¶ Plena ¶ tamen illa fuit lex & sine aliqua reservatione, distans a regia illa, quæ a Hetruscis Tarquinium Priscum in Regem potestibus, translata est. Nam tunc conditionibus adiectis transfulerunt imperium, quod is neminem Hetruscõrum occisurus esset, ex filio pecuniave multaturus, ciuitates ipsas sine præfidiis relinquere, sine aditionibus, easque suis legibus viuere permitteret, in nullo mutato statu Reipublicæ, *Dionys. Halicarn. in 3. ¶ Quem admodum & Medi Deicem Regem sibi elegerunt & Regibus se libe-*

se subiecerunt, ut ditio eorum bonis legibus administraretur, & ad sua quisque opera diuertens, nunquam ab aliquo impunitate scelerum violaretur, Herod. in 1. ¶ Pleuor ¶ autem lex est imperii in 1. Reg. lib. c. 8. constituta, seu declarata a Deo, a quo uere omnis potestas, ad Rom. 13. & per quem Reges regnant, & Principes dominantur, Prouer. 8. Limes clarus, C. de sum. tri. & fide cath. ¶ Formulam autem exercendi hanc potestatem nomen indicat Regis, quod a bene imperando & regendo dicitur, a clerico, uerbi. Pontifex, 21. dist. Et Horatius,

— At pueri ludentes, Rex eris aiunt,
Si recte facies.

Et Augustinus,

Qui faciet recte, non qui dominatur, erit Rex.

Si secundum leges optimas, uel a se, uel ab alio recte sancitas, uiuat & imperet. Est enim digna uox in maiestate regnantis, subditum se bonis legibus profiteri, l. digna uox, C. de legib. quamuis ex potestate, illis non teneatur, l. ex imperfecto, 23. de lega. 3. Dux sunt artes bene imperandi, legum peritia, & ars militaris: legibus in pace, armis belli tempore uitur, §. in proem. ff. de iur. ciu. & in rebelles, impios, & contumaces, gladio, utque leges defendat, l. i. de test. Cod. conf. C. obtemperare cogat, l. qui resuere, de rei uind. P. puuati, l. cum nos, ad l. iul. de adul. C. idq; propter Reipubl. urgentem necessitatem. Legibus, iudicis, & iurisdictione concessa uis seletis, uel per seipsum non patitur ad arma subditos presilire, si possit aliter controuersias eorum dirimere, l. equissimum, de uisus. l. nullus, C. de iud. l. i. Cod. unde uis, l. i. quando lic sine iud. se uindica. C. Armateque priuatis prohibet, & eorum sibi potestatem retinet, & cui uult concedit, quando expedire uidetur, §. i. de armis, in Auth. l. i. ad l. iul. de vi publ. Ita cum discretione & iure a quoque & bono, gladio uitur. Atque ut recte uti possit omnium legum notitiam habere, & omnia iura in scrinio pectoris continere presumitur, l. omnium, C. de testa. diciturque & plenus philosophia, l. penult. C. de his quib. ut indign. pater & anima legum, §. dubitatum, de iucest. nupr. in Auth. Et uerum officium regum est & precipuum, p. pulum suum recte & iuste iudicare, & gubernare cum intellectu & prudentia. Quare cum a Deo lex futuro regi prescriberetur, inter cetera adiectum est, Deuterono. 17. Habebit secum uolumen legis Dei, accipiens exemplar a Sacerdotibus

Leuitica tribus, legesque illud omnibus diebus uite sue, ut dicat, timere Dominum Deum suum, & custodire uerba & caerimonias eius, quae in lege praecipita sunt. Nec eleuetur cor eius in superbiam super fratres suos, neq; declinet in dexteram partem uel sinistram, ut longo tempore regnet ipse, & filii eius super se ael.

¶ Erat ¶ hac praecipua parte regni, qui optime imperabant populo Israelitico, dicti sunt Iudices, ut constat ex libro Iudicum. Iustitiae sceptrum, fundamentum etiam est potestatis, quo dituro uel effosso, cadit regnum, & incidit in tyrannidem, & aufertur merito a possessoribus. Scriptum enim est, Ecclesiast. cap. 10. propter iniustitias, iniurias, & diuersos dolos, regna transferuntur de gente in gentem. Item Prouer. 25. Ausur impetiatem de uultu Regis, & firmabitur iustitia thronus eius. Et iterum Sapient. c. 6. Si delectamini sedibus & sceptris, o Reges, populi diligite sapientiam, ut in perpetuum regnetis. Diligite lumen sapientia omnes qui praesitis populo. M. Tull. Cicero his subscribit, 2. Officior. Mihi quidem, inquit, non apud Aegyptios solum, ut ait Herodotus in 1. sed apud maiores nostros iustitia fruenda, caussa uidentur olim bene morati Reges constituti. Deinceps posteris per manus a patribus regna tradita sunt.

¶ Iudicare ¶ debet Imperator & Rex in propria persona, potissimum de miserabilibus personis, & ab impiis & potentioribus oppressis, l. i. quam imp. inter pupil. & uia. C. Iudicauit ipse Mydas Rex Phytigae Gordii filius, qui & fellam regiam in qua ius solitus dicere in templo Delphico sacrauit, Herod. in 1. Dicebat Rex Persarum ius in throno aureo, purpura pro tapetibus extensa, adstantibus qui in hastis mala aurea deferrent, Athen. lib. 12. c. 3. Dipnosophiston, quemadmodum & hodie iudicibus adstant cum hastis uel baculis, hostiarii. Alexander quoq; Magnus, iura dicebat eum proceribus sedens in throno aureo, idem a. lib. c. 18. Iudicabat & ipse Gelon Syracusarum Rex, idem eod. c. 15. & Iulius Caesar, Appian. Alexand. lib. 1. bello ciuili. Et apud Mossynec perpetuo Rex iura poscenti cuique reddebat, sed maiori cu seueritate: quod & ipse paenas lueret, si male iudicasset, quod ex uerbis Apollonii Rhodii colligit, is enim sic scribit, Apoll. Rhodig. lib. 2. Argonaut. uersu 528.

Αὐτὸς δὲ ἰσχυρὰ βασιλεὺς ἔμενοι Σιδωνῶν
Ἰθαίης πολέταις ἀίγυος λαοῖσι δὴεῖ.

Σχολιῶν, c. 38. Ἐν δευτέρῳ ἀδ. 179
Νῦν μὴ κείν ἡμῶν ἐνδεκατῆς ἔργων.
Id est,
Porro in altissima Rex domo sedens,
Aequa multis iura populi distat.
Miser, si enim alicui iura reddendo erraueris,
Fame ipsum ea die includentes, afficiunt.

¶ Sicque ¶ constat, cuius causa, & propter quem finem, & quibus rationibus Imperatoria uel Monarchica dignitas gladium, summum merumque imperium, & sceptrum habet. Non enim sui tantum causa, aut ut suis fruatur uoluptatibus, sed ut seruiat subditorum & Reipub. commodis, & tranquillitati. Nihil enim aliud est regnum, secundum Aetrigoni sententiam, quam nobilis seruitus, Aelian. lib. 2. de var. hist. c. 20.

¶ Improbum ¶ reddunt principem & a sine probi regni uertunt nimia licentia, rerum copia, amici improbi, & auarissimi, satellites detestandi, auilici stulci uel detestabiles, iudices per illum quos fieri non oportet, facti, rerum publicarum ignorantia, & incertitia eius, quod probandum est, amotio eorum quos retinere oportuit, contra ius regni imperare, uera non inquirere, pro prios sequi affectos, notat. hac Fla. Vopis. in Aurel.

¶ Dispensare ¶ princeps debet, quae potestati summe sunt, cum ratione ex aequo & iusto. Quocirca ei quaedam tanquam superiori relicta sunt, quae aliis omnino interduntur. Iura item illius propria sunt, ut quae regalia dicuntur, §. i. que sint, regal. in Auth. dare ueniam aetatis, l. de iis qui uen. aet. impor. C. legitimatio per rescriptum §. illud, & §. penult. qui. mod. natur. eff. sui. ca. per uenerabilem, qui fil. sint. legu. in Gallia gratia, indulgentiae criminum, abolitiones, restitutiones in integrum, & alia quae uel a magna Cancellaria regis, uel ab aliis officinis equitatis, impetrari debent nomine regio.

De distinctione Iudicum, ratione Imperii & Iurisdictionis. Cap. 21.

- 1 Imperium merum & liberum non tractatur a Iurisconsultis.
- 2 Imperium iudices merum non dicuntur habere.
- 3 Merum imperium quid, & quae ad illud pertineant, nu. 4. 5. 6. & 7.
- 4 Iurisdictionis finitio, diuisio in plenissimam, plenam & semiplenam: alia diuisio in imperium & iurisdictionem: alia in altam, mediam & bassam, nu. 9. 10. & 11.
- 5 Libelli subscriptio a iudice, mandato aduersario, in quibus fiat.
- 6 Imperio mixto quae tribuantur.
- 7 Confiscationis ius, cuius iurisdictionis sit.
- 8 Proclamationis sub pena confiscationis persona & bonorum, a quibus fieri possunt.
- 9 Iurisdictionis bassa seu inferioris, quae dicantur.
- 10 Conduutores seu redemptores fructuum iurisdictionis, quos emendat & confiscationes perunt.
- 11 Furti cognitio ad quos iudices pertineat.
- 12 Iurisdictionis alta, media, & inferioris quae sint, certantur, & resolutio.
- 13 Iurisdictionis competet consuetudine, lege, privilegio, pacto, praescriptione, & seq.
- 14 Praedialium iudicum iurisdictionis.
- 15 Praescriptio iurisdictionis quae requiratur, & quales sit, & seq.
- 16 Causae regiae solus notione.
- 17 Superioris dominis ius & iurisdictionis, praescribi nullo tempore potest.
- 18 Iurisdictionis Ecclesiasticae a laicis usuruari uel praescribi non potest.
- 19 Ecclesiasticae persona, pro quibus criminibus a foro laico iudicantur.
- 20 Iurisdictionis non praescribitur a priuato.
- 21 Iurisdictionis praescribenda quod temporis spatium exigitur, & nu. 30.
- 22 Iurisdictionis contentio in possessorio, quomodo interim terminanda.
- 23 Iurisdictionis mensura potestas etiam ex qualitate determinata, & quantitate summarum attributa.
- 24 Territorium iurisdictionis est inspicendum.
- 25 Territorio iurisdictiones quaedam non adherent.

Hactenus dictum sit de Magistratibus summis & maioris auctoritatis apud quos summum, merum, & liberum uideatur esse imperium. De aliis dicendum nunc est, qui imperii meum